Jerneja zapustil svojo pelerino in ali so njegovi računi pri hišni gospodinji poravnani ali ne? Komu to mar? In kaj more modri pogrebec za nesmrtnost duše? Neumrljiva je Cankarjeva beseda; duhovna podoba te besede; neumrljiva tista najvišja literarna milost, ki more obsenčiti literata in ki jo živo okusiš v vsaki Cankarjevi vrsti in je ne izgrešiš, če sta le dve njegovi besedi skupaj postavljeni — energija.

Kar je večnostnih vrednot med nami, vse se bodo povrnile tja, kjer so bile vzete. Dokler se folianti ne sesujejo v prah, dokler izvestni zbrani spisi vzlic pieteti, ki jih skupaj drži, ne segnijejo, ni večnosti. Večnost je življenje. Ivana Cankarja si čez pet sto let med nami Slovenci, literarnih zgodovinarjev in filologov ne prištevam, predstavljam tako: Nasmeh za večnost na ustih dekleta, žarek milosti, trepetajoč nad zločinom, klicaj, vest izprašujoč, nem pogled med njima, ki se srečata... In ne slatinar, makar poln. Sicer pa ne zbijajmo šal, kjer iz enega samega slatinarja odpira oči in diha beda vsega človeštva, Cankarjeva beda; kjer v knjigi Kraigherjevih spominov reži črta — da bi ne režala! — ki z njo Cankarjevega bistva ni bilo mogoče zarisati neusmiljeneje, neizprosneje. Z zmoto, toliko, da se bo nad njo še nebeški strop ulomil. Cankar se bo umaknil v svojo večnost še za stoletje, in naposled ga sploh ne bo nazaj, če tega ne bomo popravili.

Opravičil bi se pred Mileno, da mi dobri instinkt ne zatiska ust: Ni treba! Helene so, Bog jim plati trud in skrb in naj ne mislijo, da so zaman živele. Vedo pa — le Kraigher tega ne ve — in vemo mi, da Cankarjevi mani o slatinarju ničesar ne vedo. In da ni pravice, spominjati jih, na kar so sami pozabili.

Ponavljam: Slatinar ni nesmrten. Nesmrtna je... Pred kom govorim? Pred občinstvom, ki se trikrat na dan dá napitati iz časniških jasli z najostudnejšo godljo, ne da bi bevsnilo, ki iz žurnalističnih korit, ne da bi se nazaj ozrlo, žre, kar si je žurnalist verno sam nadrobil? Pred tem istim občinstvom reklamiram Cankarja iz neprikladnega mu okvira Kraigherjevega brezslutnega kladiva? To obličje, mučeniško in zločinsko hkratu, na platnice Kraigherjeve knjige je razpeto, konfrontiram z obličjem človeštva, človeštva in njega ideje, in vprašujem, ali nista obe isto — koga? To občinstvo?

Rad priznam, da je bila Kraigherju sreča mila vsaj v tretji enodejanki, komediji. Premagati se dá, z nekaj dobre volje, občutek, da gledaš Cankarju v spalnico. Dvigne te verz nad »tozadevni« vzduh in nebeško prizorišče, čeprav ne novo, je še zmeraj gostoljubno zatočišče resnic, ki se v Ljubljani na glas povedati ne smejo.

Stanko Majcen.

Ivan Zorman: **Pesmi.** Cleveland, Ohio. 1922. Str. 105. Tisk Ameriške Domovine v Clevelandu. Leta 1920 je Dom in svet obširno ocenil prvo knjigo Zormanovih poezij. Pred pol letom smo prejeli iz daljne Amerike drugi zvezek sijajno opremljenih Pesmi v oceno. Poleg izvirnih Zormanovih (5—59) prinaša pričujoči zvezek tudi nekaj v angleški jezik prevedenih pesmi, in sicer v prevodu istega Ivana Zormana. Prevedene so Prešernove Pod oknom (Beneath The Window), Strunam (To Strings), Kam? (Whither?), Mornar (The Sailor), Nezakonska mati (The Unlawful Mother), Sanjalo se mi je... (I Dreamt...) in Memento mori! Gregorčičeve Njega ni (He Comes not), Pogled v nedolžno oko (Looking Into An Innocent Eye), Naša zvezda (Our Star) in Izgubljeni cvet (The Broken Blossom); Jenkovi Naprej (Advance!), Samo ter Morje adrijansko; Levstikov Razstanek (Parting); Medvedovi Srce — zastavica (The Heart — A Riddle) ter Roži (To A Wild Rose); Župančičevi Duma (Brooding) ter Jadra (Sails); Sardenkova Jaz se te bom spomnila (I am going to think of you) ter Funtkovi O mraku (At Dusk) in Na tujih tleh (In Distant Land). Poznavavci angleščine trdijo, da je Zorman najbolje — naravnost krasno — prevedel Dumo in s tem pokazal, kaj more. Že iz tega pa sledi, da moramo tudi njegove pesmi presojati kot delo razboritega moža, ki se zaveda tega, kar zapiše. Kaj torej pripoveduje svojim ameriškim rojakom? Oznanjuje jim evangelij uživanja:

»Saj mladost je dana za radóst.
Kdor ljubezni v mladih dneh ne pije,
on zapravi srčno vso sladkost.« (Flori, str. 43.)

Zoprni so mu pesimisti; roža, pesem, deklè — to ga veseli. (Str. 19.) Ne mara gledati Krista trpečega; slikarju veleva:

»Naslikaj nam Krista veselega,
mladeniča lepega, smelega, (sic)
ki bratom lahno se smeji
in kaže zarjo lepših dni.« (Slikarju, 12.)

Godec Tine ima dva duhovnika v sorodstvu, strica in brata: ampak pred obema beži, »da z mrakom ne bi me obdala.« (Str. 20.) V nebesa pridejo sicer vsi trijè, ampak sv. Peter bo najprej godca pozdravil, »ker dobri vedno so veseli,« vedno mladi in plešejo radi. In tudi v nebesih bo Tine godel in znanci bodo »zaplesali kakor vali« (sic). V krščanska nebesa pa pesnik najbrž ne veruje, ker je po naziranju panteist: »saj sem del vesoljne volje« (35), torej nekak Schopenhauerjev učenec. — Parkrat struna lepó zazveni: Domotožje (spomini na staro domovino), Izseljenci (Vrnili se bomo v staro domovino, kadar boste v Jugoslaviji složni!), Iv. Cankarju v spomin. — Zaradi jezikovne oblike skoro nobena pesem ni brez okusa po pelinu užitna.

Jož. Debevec.

Sem Benelli: **Okrutna šala.** (Cena delle Beffe.) Poslovenil: Alojz Gradnik. Ljubljana, 1922. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 153.

Sem Benellija poznamo že po Gradniku, ki nam je pred leti prevedel njegovo »Amore dei tre re«, iz dnevnega časopisja se pa spominjamo njegovega imena izza reške avanture D'Annunzijeve, ko sta skupno igrala — okrutno šalo na naš račun. Pokazala sta, da sta domi bellique — par